

Första delårsöversikten för 2024 för tiden 1.1-30.4.2024

VD/4287/02.01.00.00/2024

PT/MR/PK/EK/KW

I enlighet med anvisningarna för verkställandet av budgeten får stadsstyrelsen och stadsfullmäktige rapporter om utfallet av budgetanslagen och de bindande målen tertialvis för januari–april, januari–augusti, samt för hela året i samband med bokslutet. Den första delårsöversikten 2024 har utarbetats i enlighet med läget 30.4.2024.

Omvärldens utveckling

Det har varit utmaning att förutse verksamhetsmiljön under de senaste åren. Flera olika faktorer har påverkat bl.a. den ekonomiska och demografiska utvecklingen. Under det innevarande årtiondet har migrationens struktur levt och invandringens betydelse för befolkningstillväxten accentuerats. Samtidigt har ekonomin genomgått snabba förändringar.

Början av årtiondet präglades först av den snabba ekonomiska nedgången i och med coronarestriktionerna. Den ekonomiska nedgången följdes av en nästan lika snabb ökning, som bl.a. syntes som en snabb förbättring av sysselsättningen och rekryteringssvårigheter. Återhämtningen upphörde snabbt när den accelererande inflationen och de stigande räntorna som följde åter drev ekonomin in i en nedgång. Den ekonomiska situationen var mycket exceptionell, eftersom inflationen på länge inte har varit hög samtidigt som ekonomin bromsar. Inflationen har för sin del påskyndats av centralbankernas omfattande kvantitativa stimulans under coronatiden samt av de produktionsproblem som det ryska anfallskriget orsakat, vilka bl.a. överfördes till energipriserna.

Geopolitiken är fortfarande närvarande i Vandas utveckling. På grund av Rysslands förbud mot överflygning har antalet passagerare på flygplatsen inte återgått till nivån före coronapandemin, vilket har multiplikatoreffekter på utvecklingen i hela Vanda. Den ekonomiska utvecklingen i euroområdet som helhet är också viktig för Finland. Finlands inflationsnivå skulle redan motivera en räntesänkning från ECB:s sida, men inflationen i resten av euroområdet är fortfarande för hög.

Ett annat fenomen som också bör följas upp är förhållandet mellan byggande och befolkningstillväxt. Byggandet har avtagit betydligt och detta kan på längre sikt också påverka befolkningstillväxten.

I slutet av år 2023 hade Vanda 247 443 invånare. Befolkningen ökade med 4 600 invånare (1,9 %), vilket var tusen personer fler jämfört med år 2022. Det var redan fjärde året på rad som befolkningen växte enbart tack vare personer med främmande modersmål. 26,9% av invånarna i Vanda hade ett främmande språk som modersmål. Bland Finlands kommuner var befolkningstillväxten klart störst i Helsingfors. Näst mest ökade befolkningen i Esbo, Tammerfors och Vanda. Vanda är fortfarande Finlands fjärde största stad. I början av 2024 har befolkningstillväxten i Vanda fortsatt stadigt, i ungefär samma takt som året innan.

Befolkningsutvecklingen i Vanda drivs i synnerhet av invandringen. I början av 2024 ökade Vandas befolkning med sammanlagt 893 personer på grund av nettoinvandringen. Liksom Vanda växte också de övriga städerna i huvudstadsregionen tack vare den naturliga befolkningstillväxten, nettomigrationen mellan kommunerna och nettoinvandringen. Totalt sett var nettoinvandringen den mest betydande faktorn för befolkningstillväxten i de tio största städerna. I fem av de största städerna är den naturliga befolkningstillväxten redan negativ. Jyväskylä var den enda stora staden där nettoflyttningen mellan

kommunerna var negativ. Annars verkar utvecklingen vara den att människor flyttar till de stora städerna igen.

Arbetslösheten i Vanda har klart stigit från året innan. I början av året har den dock varit nästan konstant, omkring 16 000 arbetslösa. I mars fanns det 16 013 arbetslösa i Vanda. Vid motsvarande tidpunkt året innan fanns det 13 727 arbetslösa. En vändning mot minskad arbetslöshet skedde vid slutet av 2023.

Långtidsarbetslösheten ökar något. Till följd av coronakrisen ökade långtidsarbetslösheten snabbt, men började också minska efter krisen. Från slutet av 2023 har långtidsarbetslösheten ökat stadigt. Ökningen verkar nästan ha avstannat i början av 2024, men den har inte upphört helt. I mars 2023 fanns det 5 223 långtidsarbetslösa i Vanda. Nivån på långtidsarbetslösheten är betydligt högre än under tiden före coronakrisen. I slutet av 2019 fanns det endast 2 300 långtidsarbetslösa i Vanda.

Ungdomsarbetslösheten kännetecknas av en tydlig variation beroende på årstiderna. Detta beror bland annat på att skolorna börjar och slutar. Därför är det svårt att upptäcka små variationer i ungdomsarbetslöshetstrenden. Ungdomsarbetslösheten har dock ökat något. I mars 2024 fanns det 1 669 arbetslösa ungdomar i Vanda.

Arbetslöshetsgraden har utvecklats i ungefär samma takt i de sex största städerna. Vandas arbetslöshetsgrad var 12,2% i mars 2024. Detta är genomsnittet i jämförelsen mellan de sex största städerna. Arbetslösheten i Uleåborg, Tammerfors och Åbo var högre. Men skillnaden är liten. Arbetslösheten var lägre i Helsingfors och Esbo. Av de sex största städerna har Esbo haft den lägsta arbetslösheten under hela årtiondet.

Utvecklingen av sysselsättningen hänger naturligtvis samman med den ekonomiska utvecklingen. I Vanda finns det många som arbetar inom byggbranschen och därför påverkar situationen inom byggbranschen sysselsättningen i Vanda. Man skulle kunna förvänta sig att en avmattning i inflationen och en räntenedgång också snabbt skulle förbättra sysselsättningsläget i Vanda. Det är dock fortfarande osäkert om och hur kraftigt räntorna kommer att börja falla under sommaren som förväntat.

Det försämrade allmänna ekonomiska läget syns tydligast i Vanda just inom byggandet. Det har minskat verkligen kraftigt i Vanda. Fram till mars 2024 beviljades bygglov för endast 58 bostäder. Fram till motsvarande tidpunkt året innan hade bygglov beviljats för 434 bostäder och 2021 till och med för 945 bostäder. Det låga antalet beviljade bygglov tyder på att byggandet inte håller på att återhämta sig inom den närmaste framtiden. Lågkonjunkturen inom byggandet syns också i antalet påbörjade bostäder. I fråga om dem är minskningen inte lika stor som året innan, eftersom byggandet av nya bostäder var lågt redan 2023.

Lågkonjunkturen inom byggandet är mycket stark för närvarande. Den påverkar sysselsättningen och på lite längre sikt kan den också påverka befolkningsutvecklingen. När nya bostäder inte börjar byggas blir det svårare att flytta till Vanda i framtiden. Det är dock fortfarande svårt att förutse hur detta kommer att påverka den befolkningsutvecklingen.

Utvecklingen av skattefinansieringen

Under januari–april 2024 har staden fått skatteinkomster på sammanlagt 184,5 milj. euro (2023: 271,1 milj. euro), varav 143,2 milj. euro i kommunalskatt (2023: 215,7 milj. euro), samfundsskatt 36,0 milj. euro (2023: 48,1 milj. euro) och fastighetsskatt 5,2 milj. euro (2023: 7,3 milj. euro). År 2023 fick kommunerna i samband med välfärdsområdesreformen skatteinkomster av engångskaraktär, sk.

skatteeftersläpningar som höjde nivån på redovisningarna av kommunal- och samfundsskatterna för 2023. I hela landet har kommunerna i januari–april redovisats 29,5 procent mindre i kommunalskatter jämfört med året innan, i Vanda 33,6 procent mindre. Innevarande år minskar kommunalskatten som redovisas uppskattningsvis med sammanlagt omkring 6 procent i hela landet.

Kommunförbundet har i maj uppdaterat sin kommunspezifika skatteram på grundval av 2022 års slutförda beskattning, inkomstutvecklingsstatistiken över inkomster underställda förskottsinnehållning år 2023 (preliminär uppgift) samt den uppskattade befolkningsutvecklingen i de enskilda kommunerna. Vanda beräknas få omkring 20 milj. euro mindre i kommunalskatt år 2024 än vad man utgått från i budgeten. Detta förklaras av det försämrade sysselsättningsläget särskilt inom byggbranschen. Beskattningen för år 2023 blir klar i oktober, en eventuell justering av utdelningen samt storleken på november månads redovisning bekräftas när den slutgiltiga beskattningen är klar. I december justerar man även kommungruppens och kommunernas andelar för år 2024 i förväg. Kommunförbundet uppdaterar nästa gång kommunalskatteprognosen för hela landet och de kommunspezifika ramarna i augusti och i slutet av september när man vet riktlinjerna för statens budget.

I januari–april inflöt sammanlagt 36,0 milj. euro i samfundsskatt till staden, vilket är en minskning med 25,2 procent jämfört med året innan. I hela landet uppgick motsvarande minskning i kommunernas samfundsskatter i jämförelse med året innan till 20,6 procent. Innevarande år minskar samfundsskatten som redovisas uppskattningsvis med sammanlagt omkring 17 procent i hela landet. Vandas samfundsskatteinkomster förutspås underskrida budgeten (86 milj. euro) med cirka 7 milj. euro på grund av det försämrade allmänna konjunkturläget.

I januari–april har staden fått in 5,2 milj. euro i redovisad fastighetsskatt. Enligt kommunförbundets ram skulle Vanda få 116,9 milj. euro i redovisad fastighetsskatt år 2024, vilket underskrider budgetprognosen med cirka 29 milj. euro. Som helhet beräknas skatteinkomsterna underskrida budgeten med cirka 29 milj. euro. Skatteprognoserna preciseras under året.

Enligt finansministeriets beslut är stadens statsandel för basservicen 126,5 milj. euro, ersättningen för skatteförluster som åsamkats genom ändringarna i beskattningsgrunderna 30,3 milj. euro och finansieringen för bildnings- och kulturväsendet enligt undervisnings- och kulturministeriets beslut 19,9 milj. euro år 2024. Undervisnings- och kulturministeriets slutliga beslut kommer i slutet av året. Utgående från besluten skulle totalt 176,7 milj. euro inflyta i statsandelar, 5,3 milj. euro under det budgeterade.

Driftsekonomin

Under januari–april uppgick stadens och fondernas verksamhetsintäkter till 106,3 milj. euro, verksamhetsutgifter till -329,9 milj. euro, medan verksamhetsbidraget var -223,6 milj. euro. Under januari–april har verksamhetsintäkterna förverkligats till 31 procent, verksamhetskostnaderna till 32 procent och verksamhetsbidraget till 32 procent i förhållande till budgeten.

Enligt prognosen ökar verksamhetsintäkterna till 352,5 milj. euro och verksamhetskostnaderna till -1 056,1 milj. euro. Verksamhetsintäkterna beräknas överskrida budgeten med cirka 9,5 milj. euro. Vid överskridningen har den uppskattade överskridningen av externa hyresintäkter beaktats. Utfallet är osäkert och preciseras i slutet av året. Uppskattningen av markförsäljningsvinster och ersättningar för markanvändningsavtal är särskilt utmanande och konjunkturutvecklingen inom bostadsbyggandet har en väsentlig inverkan på stadens inkomster.

Verksamhetskostnaderna överskrider enligt budgetprognosen med cirka 23,7 milj. euro. Överskridningen fördelar sig på alla verksamhetsområden. Inom verksamhetsområdet för fostran och lärande förutspås kostnaderna för vikarier och stöd inom småbarnspedagogiken överskrida budgeten med över 10 milj. euro, trots att situationen klart har förbättrats jämfört med år 2023. Kommunandelen av arbetsmarknadsstödet beräknas överskrida budgeten med 5 milj. euro, eftersom den positiva utvecklingen av långtidsarbetslösheten avstannade i slutet av 2023 och långtidsarbetslösheten förblev på en hög nivå. Inom stadsmiljöns verksamhetsområde beror överskridningen av utgifter på ökade kostnader för gatuunderhåll på grund av de svåra förhållandena i början av vintern. Dessutom ökar utgifterna på grund av den allmänna ökningen av kostnadsnivån, särskilt när det gäller priserna på bränsle och råvaror. Kostnaderna inom stadskulturen och välfärden samt inom fostran och lärande ökar till följd av de hyreshöjningar som VTK meddelat fr.o.m. 1.4.2024. Verksamhetsbidraget förutspås bli omkring 14,1 milj. euro sämre jämfört med budgeten.

Skatteinkomsterna förutspås underskrida budgeten med 28,7 milj. euro. Avvikelsen i Kommunförbundets skatteinkomstprognos mellan senhösten 2023 och våren 2024 är exceptionellt stor och skatteinkomstprognosen har sjunkit i alla skatteslag. Statsandelsintäkterna beräknas underskrida budgeten med omkring 2,8 milj. euro.

Finansieringsposterna beräknas överstiga budgeten med 4,9 milj. euro. Budgeten för räntekostnaderna för 2024 är 24,6 milj. euro, vilket är 10,6 milj. euro mer än utfallet av bokslutet 2023. Enligt prognosen underskrider räntekostnaderna dock budgeten med 3,1 milj. euro. Stadens låneportfölj har fortfarande en hög skyddsgrad, men den höga nivån på marknadsräntorna syns också som en kraftig ökning av stadens räntekostnader.

Av- och nedskrivningar har i januari–april verkställts för 37,4 milj. euro och för hela året beräknas de uppgå till sammanlagt cirka 115,8 milj. euro. I den första delårsöversikten för år 2024 prognostiseras ett årsbidrag på 68,9 milj. euro, vilket underskrider budgeten med omkring 40,7 milj. euro. Den dystra ekonomiska konjunkturen återspeglas starkt i prognosen. Resultatprognosen utmynnar enligt den prognos som sammanställts i slutet av april i ett underskott på cirka 46,9 milj. euro (i budgeten -6,2 milj. euro). Resultatet för 2024 försvagas särskilt mycket jämfört med den exceptionellt starka kommunala ekonomin år 2023, och de kommande åren ser också dystra ut.

Investeringar

Inkomsterna i stadens och fondernas investeringsdel uppgick i januari–april till 2,1 milj. euro, investeringsdelens utgifter till -33,7 milj. euro och investeringsdelens netto -31,6 milj. euro. Stadens och fondernas totala investeringsutgifter förutspås år 2024 ligga på en nivå av 178,1 milj. euro och underskrida investeringsanslagen i budgeten med runt 20,2 milj. euro. Investeringsinkomsterna förutspås uppgå till 7,0 milj. euro och investeringsdelens netto förutspås uppgå till -171,1 milj. euro (budgeten -192,4 milj. euro).

I investeringsutgifterna förutspås en liten överskridning i fråga om immateriella tillgångar och en överskridning på cirka 1,0 milj. euro i fråga om lös egendom. Investeringarna i byggande förutspås för sin del underskrida budgeten med upp till 21,5 milj. euro på grund av att flera inledningar av projekt flyttas till en senare tidpunkt bl.a. på grund av bristen på personalresurser och läget på marknaden för byggande.

Finansieringen

Nettouplåningen 2024 beräknas uppgå till högst 89,7 milj. euro och stadens långfristiga lånestock ökar således för första gången på flera år. Lånestocken fortsätter att öka kraftigt också under de kommande åren, om förutom stadens övriga investeringar också projektet Vandaspåran framskrider. Staden amorterar under innevarande år de långfristiga lånen i enlighet med amorteringsplanerna för cirka 105,3 milj. euro. Den slutgiltiga nya upplåningen preciseras i slutet av hösten, när finansieringen har fått en mer exakt bild av budgetutfallet för det innevarande året och stadens likviditetssituation. Staden tar ut den första raten av ett långfristigt lån i slutet av maj. Stadens bolag tar också upp en betydande mängd nya långfristiga lån under innevarande år.

Stadsstyrelsen 3.6.2024 § 18

Stadsdirektörens förslag:

Stadsstyrelsen beslutar att

- a) anteckna den första delårsöversikten för 2024 för kännedom och
- b) föreslå för stadsfullmäktige att anteckna den första delårsöversikten för 2024 för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Stadsfullmäktige 17.6.2024 § 11

Stadsstyrelsens förslag:

Stadsfullmäktige beslutar att anteckna den första delårsöversikten för 2024 för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Bilagor:

- Bilaga 1: Vanda stads första delårsöversikt 2024
- Bilaga 2: De största dotterbolagens delårsrapporter 1/2024
- Bilaga 3: Rapportering av de bindande målen 1/2024

Anvisningar för sökande av ändring: 2.1 Besvärshöjning

Närmare information:

Matti Ruusula, ekonomi- och strategidirektör, tfn 043824 9254, fornamn.efternamn[at]vantaa.fi
Päivi Kandolin, budgetchef, tfn 040 626 7613, fornamn.efternamn[at]vantaa.fi